

Fókuszban az erdei életközösségek egyensúlya

Az erdő- és vadgazdálkodás összhangja

Az EGERERDŐ Zrt. Magyarország legnagyobb összefüggő erdővel borított hegyvidéki tájának, az Északi-középhegységnek három, egymástól eltérő arculatú területén gazdálkodik. Tájegységei a Mátra hegység teljes területe, a Bükk hegység nyugati része, és a Heves–Borsodi-dombvidék nyugati területei. A részvénytársaság 75 ezer hektár állami terület kezelője, 52 ezer hektáron folytat vadgazdálkodást. A zrt. hét erdészetéből hat erdészet, összesen három vadászterületen látja el a vadgazdálkodási tevékenységet, központi irányítás mellett. Vadászterületünk kifejezetten nagyvadas jellegű, az apróvadnak nincs érdemi jelentősége.

Nagyvadetető a Mátrában

Napjainkban inkább csak „emlék” a vaddisznó a területen

Az erdő szerves része a benne lévő vadállomány, ezért a nagyvadgazdálkodás elválaszthatatlan része az erdőgazdálkodásnak is. A 10 éves erdészeti és a 20 éves vadgazdálkodási üzemtervi ciklusok szakszerű összehangolása biztosíthatja, hogy hosszú távon lehessen tervezni a növény- és állatvilág legoptimálisabb együttélését. A vadállomány minőségét a terület vadeltartó képessége jelentősen befolyásolja. A vadászterületeink természetes vadeltartó képessége gyenge-közepes.

A részvénytársaság alapvető célkitűzése a természetszerű erdőgazdálkodás folytatása. Annál is inkább, mert az erdőállományok kevesebb mint tíz százalékát teszik csak ki a nem őshonos fajok. Az erdészeti társaság kezelésében lévő területeken kitűzött cél az erdőről, erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

60. § (1) bekezdésében megfogalmazott létszámú és fajösszetételű vadászható vadállomány kialakítása és fenntartása.

A Bükk hegységben figyelhető meg legszebben a hegyi vegetációs zónák elrendeződése, a tölgyesek, a gyertyános-tölgyesek, a bükkösök öve, melyek közül csak a kis százalékban megjelenő cseres-kocsánytalan tölgyesek dús cserjeszinttel rendelkeznek, viszont e területek a természetvédelem legfőbb kincsei, ezért ezek cserjekínálatát a vadgazdálkodás során figyelmen kívül kell hagyni.

A Mátra északi oldalát és magasabb régióit bükkösök borítják. A déli, délkeleti oldalak csaknem teljesen tölgyesek, kis százalékban cseresek, csak a jobb termőhelyeken és a völgyekben mennek át gyertyános-kocsánytalan tölgyesekbe. A déli oldalak erdőségei az alacsonyabb tengerszint feletti magas-

ságban dús cserjeszinttel rendelkeznek. A gyertyános-tölgyes és a bükkös társulások táplálékkínálata igen szegényes.

A vadászterületeken kevés a mezőgazdasági terület, melyek nagy része hegylábi szántókból, legelőkből tevődik össze, valójában csak vadföldeknek alkalmasak. A zömmel természetes gyepek vadföldgazdálkodási szempontból történő feljavítása természetes növénytakarójuk miatt nem lehetséges.

A vad alapvető szükségleteinek kielégítéséhez azonban szükséges a táplálék és a víz, ezek közül is a víz rendelkezésre állása felülírja a táplálékforrás meglétét. A globális klímaváltozás az elmúlt években egyre komolyabb mértékben hozzájárul a vadállomány viselkedésének megváltozásához, az élőhely megválasztásához.

A víz jelenléte vagy hiánya olyan tényező, mely alapjaiban határozhatja

Vadászterületeinken néha előfordulnak kiemelkedő minőségű gímbikák

meg a vadgazdálkodás eredményességét. A környezeti adottságok kiszámíthatatlansága elsősorban a kevésbé jó adottságú, természetes felszíni vizekkel kevésbé ellátott területeken jelent kockázatot a vadgazdálkodásra nézve is.

Összességében kiváló és jó vadeltartó képességű az erdők 9%-a, közepes 44%-a. Gyenge, igen gyenge a vadeltartó képesség a terület 40%-án. Nincs vadeltartó képessége a terület 7%-nak. A társaság területének 68%-a védett és/ vagy NATURA2000-es terület, amely alapvetően meghatározza mind az erdő-, mind a vadgazdálkodást.

Az élőhelyi adottságok miatt a trófeás vad állománya magyarországi összehasonlításban gyenge-közepes minőségű.

A közel 52 ezer hektár vadászterületen nagyvadaink közül több évre viszszaemlékezve hagyományosan a vadizsnó volt megtalálható a legnagyobb számban (amíg az afrikai sertéspestis nem jelent meg), de számottevő a gímszarvas, a muflon és az őz is.

Gímszarvas esetében, mivel a vadászterületek zöme gyenge-közepes élőhely kategóriába tartozik, és mezőgazdasági területtel nem rendelkezik, ennek megfelelően a trófea is inkább

gyenge és közepes minőségű. Ritkán, de előfordul az itteni viszonyokhoz mérten kiváló minőségű és nagyságú trófeás egyed is, a 10 kg, vagy esetleg afölötti trófeaméret ritka. A trófea átlag tömeg 4,5 kg körül mozog, és évente 1000-1100 darabos gímszarvas állományhasznosítás a jellemző. Vadgazdálkodási, vadászati jelentősége nagy.

A muflon az EGERERDŐ Zrt. és annak jogelődjei területein élő, legjobb képességekkel rendelkező vadfajunk. Ezen belül a Mátra nyugati részén található a jelenleg legjobb törzsállomány. Már a 1970-es években is közel

Mindig is fontos vadfajunk volt a muflon

100 cm csigahosszúságú kosok kerültek bírálatra. Az utóbbi évtizedek leg-hosszabb csigával rendelkező muflon kosa is a Mátrában került elejtésre, Parádsasvár mellett. A trófea átlaghossza közel 97 cm. Állománya mind minőségében, mind létszámában országos szinten is jónak mondható, éves terítéke 500-550 db.

A Mátrában inkább a nagy terpesztésű, szép ívelésű csigával rendelkező kosok a jellemzőek. A Bükkben is megtalálhatóak ezek a típusú kosok, de igen jellemzőek egyes populációkban fellelhető kis ívű, valamint nyakba-, illetve állba nőő szarvval rendelkező kosok is. Vadgazdálkodási, vadászati szempontból az egyik legnagyobb jelentőséggel bíró vadfajunk. Átlag trófeaméret 65-67 cm.

Az őzbak minősége inkább gyengének mondható a társaság vadászterületén, de néhány szép trófeával rendelkező vad is terítékre kerül, akár 300-350 g fölötti trófeatömeggel. Az erdei bakokra jellemzően viszont szép formájúak, gyöngyözöttségűek és színezetűek a trófeák, amelyek átlag tömege 220-230 g. Az őz éves terítéke a muflonhoz hasonlóan alakul, ami 500 db-ot jelent.

Vadászterületeinken a vaddisznó mindenütt jelen van. Ráadásul hazánkban egy-két kivétellel majdnem mindenhol kisebb-nagyobb számban megtalálható, egyrészt a jó alkalmazkodó képessége miatt, másrészt nem igényel különleges élőhelyet. A legfontosabb számukra, hogy legyen megfelelő búvóhely, víz és eleség.

2018-ban megjelent a társaságunk területein az afrikai sertéspestis, mely megfertőzte és szinte teljesen kipusztította a korábban jelentős vaddisznóállományt. A vírus megjelenése előtti időszakot tekintve, a már említett gazdasági jelentőséget az EGERERDŐ Zrt. vadászterületén is alá lehet támasztani, mivel az éves nagyvadteríték 50%-át, nagyságrendileg 2000 db-ot a vaddisznó alkotta. Ez a szám napjainkra 100-150 db-ra csökkent egy vadászati évre vonatkoztatva. Vadkanagyar tekintetében rendszerint terítékre kerül 20-24 cm agyarméretű vaddisznó, de a 25 cm fölötti nagyon ritka.

Röviden szólnunk kell a nagyragadozókról is. Az *európai szürke farkasnak* térségünkben 2013 óta tapasztalható folyamatos és család/falka méretű jelenléte.

A bükki és a mátrai vadászterületünkön is életvitelszerűen jelen lévő farkas állománya nagymértékben nehezíti a

Farkasnyom a Bükkben

vadgazdálkodást, a vadászati tevékenységet, ezzel komoly kihívások elé állítja az ágazatot. 2021-re robbanásszerűen megemelkedett az észlelések száma, ráadásul ezek nem pusztán alkalmasszerűek. Gyakorlatilag a teljes Északi-középhegység térségének erdeire kiterjedően van észlelés a fajjal kapcsolatban, amely hatással van mind az állattartásra, mind a vadgazdálkodásra.

A *hiúz* feltételezhetően sok évtizede él a területen. Rejtett életmódja miatt ritkán találkozunk jelenlétére utaló jelekkel. Vadgazdálkodásra gyakorolt hatása – a néhány fellelt prédamaradékot kivül – nincs.

Időszakosan egyre gyakrabban tűnik fel az *európai barnamedve* egy-

egy egyede vagy bocsos anyamedve. Vadgazdálkodásra gyakorolt hatása egyelőre ennek a nagyragadozó fajnak sincs.

Az afrikai sertéspestis és az európai szürkefarkas vadgazdálkodásra gyakorolt hátrányos hatása mellett meg kell említeni az erdőgazdálkodásra mint messze a legjelentősebb ágazatunkra gyakorolt – erdőművelési értelemben „kegyelmi állapotot” előidéző – pozitív hatását is.

A kezelésünkben lévő erdőkben több mint hatvan éve nem lehetett üzemszerűen sikeres makkvetéses felújítást végezni kerítés nélkül. Most – bár még csak kis területen – erre is van példánk. Továbbá a 2020. évi, több évtizede nem tapasztalt mértékű és teljes területünket érintő kocsánytalan tölgy makktermést kiválóan tudtuk hasznosítani.

A társaság erdész szakembereinek legfontosabb feladata az egyensúly kialakítása, a társadalmi igények, a természeti környezet megóvása az üzemszerű erdő- és vadgazdálkodás között. Az EGERERDŐ Zrt. által folytatott szakszerű erdőkezelés hatására növekszik az erdő természetességi állapota, a védett fajok száma, illetve az erdei ökoszisztéma biodiverzitása, az erdő élőkészletével egyetemben. Célunk a szakszerű munkával a jelenlegi és a jövő nemzedéket szolgálni.

Urbán Pál erdő- és vagyongazdálkodási főmérnök, EGERERDŐ Zrt.

Nagy Károly Imre vadászati előadó, EGERERDŐ Zrt.

Fotók: **Nagy Károly Imre (1, 2, 4)**

Kállay László(3), Urbán Pál (5), EGERERDŐ Zrt. (6)

Trófeaszemle a Mátrában